

MAJA TRIFUNOVIĆ

POVRATAK

■ Laguna ■

Copyright @ 2015, Maja Trifunović
Copyright @ ovog izdanja 2015, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Povratak

I

Da li je ostalo dovoljno vremena?

Da li je bitno što ne kažem za šta?

Da li je ikada bilo dovoljno vremena?

Da li ga nekad beše previše?

Ima li pojam „dovoljno vremena“ ikakvog smisla?

Nagoveštava li da smo imali nekog posla koji nismo obavili iz razloga nevezanih za našu nesposobnost?

(Padžet Pael: „U upitnom raspoloženju“)

1.

Dan kada je otac mislio da sam se udavila osvanuo je bez trunke elana. Izlegao se iz mrke noći raskvašen i zamazan dok sam iz kreveta blenula u njega s neumereno velikim očekivanjima. Ne verujem da je u širem okruženju još neko bdeo s takvom ustrajnošću kao ja; svetla na prozorima okolnih zgrada bila su pogašena, sve do poslednjeg.

Želela sam da se što pre razdani. Probudila sam se u nedoba jer je Relja opet vikao u snu. Relja je moj brat, kom sam zavidela svaki put kada bi došlo vreme da se gasi svetlo u sobi. Dok sam ja u san tonula praznih ruku i budila se bez uspomena, on je u krevet legao kao da se pruža u spavaćim kolima, nikad ne znajući kuda će. Njegove pustolovine počinjale su u crn noćni čas kad se valjda i kazaljke ukipe u mestu, neodlučne hoće li napred u sutra ili natrag u juče, sludene u tišini što zaposeda um i tela spavača. Volela sam da zamišljam Relju kako pred snom stoji

slično planinaru u podnožju planine Popokatepetl, čiji se vrh ne vidi i čije ime je tako zanosno da na javi sigurno ne postoji. Rukavi su mu zasukani, leđa prava, a na leđima džinovski ranac nakrcan klinovima, pijukom i džepnim lampama, vrećom za spavanje, rešoom i konzervama – ništa da ne fali, sve da mu je pri ruci. Dešavalo se da u cik zore ustane, čučne kraj mog kreveta, prodrma me i onda uzbuđenim šapatom prepričava svoje dugometražne snove, koji su se obično završavali kad je najzanimljivije.

„I? Šta je onda bilo?“, pitala bih ga bunovno.

„Otkud ja znam šta je bilo? Probudio sam se, eto šta je bilo.“ Nehajno bi slegnuo ramenima, kao kino-operater koji je negde zaturio poslednju rolnu filma, i vratio se u krevet.

Ove noći, međutim, san se prelio iz Relje, poplavivši našu neveliku sobu.

„Ne ne ne ne!“, ponavljao je sve glasnije.

Odlučno je zavrteo glavom, pa skočio iz kreveta, zatrčao se do vrata i počeo da ih udara pesnicama.

Ne ne ne ne.

Otac i majka upali su u sobu čupavi, sudarajući se u dovratku; otac ga je uhvatio za ruke, majka ga je gladila po kosi i ponavljala ne boj se. Ja sam uzbuđeno pratila zbivanja pokrivši se do brade da ništa od Reljinog strašnog sna ne kapne na mene. Relja je ostao da spava na nogama. Otac ga je uzeo u naručje i odneo ga do kreveta dok su se Reljine predugačke noge klatile kao klik-klak.

„Spavaj“, šapnula mi je majka i poljubila me u obraz. Mirisala je na ulje od lavande kojim prska jastuk kako bi i sama lakše zaspala.

„Hoću“, slagala sam.

Dugo očekivano jutro svanulo je brzo nakon toga, verovatno osokoljeno scenom koja se odigrala u sobi.

Otac je obećao da će nas voditi na jezero. Obećao je i dvaput pre toga, ali nas nije odveo. Nešto je iskrslalo. Kod oca je stalno nešto iskrsavalo, kao kit u Temzi, tamo gde ga niko ne očekuje. Gledala sam prilog o tom kitu na televiziji, na kraju je uginuo. Relja je za očeva iskršavanja imao razumevanja. Rekao bi mi svojim dosadnim starmalim glasom:

„Šta da se radi, tati je nešto iskrslalo.“

Ja bih čvrsto stisnula usne da zaustavim svoj brzi jezik, ali su mi se reči pojavljivale u oblačiću nad glavom kao u stripu, nisam umela da ih sakrijem od onih koji me lako čitaju. A kuća nam je u to vreme bila puna čitalaca.

„Ne bezobrazi se“, rekla bi mi majka i kad ništa ne izgovorim.

Istina, otac se posle toliko izvinjavao da bih zaboravila na ljutnju.

„Ići ćemo sledeće nedelje, časna reč“, govorio mi je.

„Znaju da je dobar, pa ga koriste“, pravdala ga je majka. „Našli, pa zašli.“

Ja sam znala da je otac dobar. Crtao je zgrade koje, jednom kad ih podignu, ne padaju ni ako ih zadrma zemljotres, a u njima stanove u koje novi stanari ulaze već na pragu uzvikujući dome, slatki dome. Razumela sam koliko je to važan posao, ali sam svejedno više volela da bude dobar prvo sa mnom, pa tek onda s ostalima, a ne da juri na posao čak i vikendom, ostavljajući meni obećanje ludom radovanje. Kada nam je treći put obećao

odlazak na jezero, moja radost bila je pobiberena oprezom.

„Treća sreća“, rekao mi je Relja.

Nekoliko dana ranije otišli smo svi zajedno u robnu kuću, popeli se pokretnim stepenicama na poslednji sprat i kupili mi peraja. Velika zelena peraja, moj broj.

„S perajima uvek hodaj unatraške“, upozorio me je otac. „Inače možeš da padneš na nos, kao ja jednom. Bolje ti je da se učiš na tuđim nego na sopstvenim greškama.“

Ta su mi peraja sad ležala položena uz uzglavlje. Kako je svitalo, postajala su sve zelenija. Po nebu su se gužvali oblaci, turobni i nezainteresovani za moje želje i planove.

„Ne sekiraj se, razvedriće se.“

Relja se naprasno probudio i po običaju mi pročitao misli.

„Šta si ono noćas sanjao? Živa sam se prestravila“, pitala sam ga.

„Govoriš kao neka baba. Pojma nemam šta sam sanjao.“

„Blago tebi“, rekla sam. „Da se sećaš, živ bi se prestravio.“

Majka nije pošla s nama.

„Sva se naježim kad mi se ona travuljina upetlja oko nogu dok plivam“, izjavila je. I: „Biće gužva.“

„Neće“, rekao je otac. „Vidi kakvo je vreme.“

„Ako počne da grmi, bežite iz vode da vas ne ubije grom“, upozorila nas je na odlasku.

Na majku je čovek oduvek mogao da se osloni kad su optimistička predviđanja u pitanju.

Posle je samo ponavljala: „Da sam pošla s vama, to se ne bi desilo.“

„Sad je kasno da se kaješ, nema natrag s ovog puta“, pevao joj je otac.

Ja joj nisam pevala. Mogla je da pođe, niko joj nije branio. Smetala joj je trava, a ćerka zamalo da joj se udavi.

Dok smo stigli na jezero, oblaci su se već razišli. Dan se upristojio, nije ostavio na cedilu ni nas ni naše sugrađane koji su se možda takođe pret hodno dva puta razočarali da bi najzad dočekali treću sreću. Skoro pa sam poželeva da se ipak još malo natušti, pa da ostanemo samo otac, Relja i ja – ovako, ljudi kao da su navirali iz šahtova, odjednom se nadosmo u koloni užurbanog sveta u japankama, s asurama smotanim pod miškom i peškirim oko vrata.

„Hvataj 'lad!“, rekao je otac.

Relja je uhvatio 'lad ispod suncobrana, i povrh 'lada dve ležaljke. Prostrli smo svako svoj peškir – njegov s nekim superherojem čije se ime nisam potrudila da zapamtim – znala sam samo da se, kao i toliki drugi, završava sa *men* – a ja moj s Bambijem. Otac je spustio pored ležaljki ranac i peškir bez ikakvog junaka i zapovedio mi:

„Skidaj majicu, pa da te mažem.“

Užasno sam mrzela da me mažu i otac je to znao. Jednom kada su nas s vrtićem vodili na more,

vaspitačica Biljana je svu decu namazala, a mene je preskočila. Zapravo, pitala me je:

„Valentina, jesi li ti namazana?“

A ja sam odgovorila kao iz puške: „Jesam, namazala sam se sama pre doručka.“

„Vidite kako je Valentina samostalna!“, rekla je drugoj deci i pokazala rukom na mene kao očekujući da kažem nešto poučno. Ja sam se isprsil tako da mi se vide sva rebra i ponosno gledala pred sebe iako druga deca nisu pokazala divljenje, već su se mrštila na suncu čekajući dozvolu da samostalno utrče u plićak.

Posle ručka nas je vaspitačica Biljana poslala na popodnevni predah. Dok su svi ostali spavali ili krišom urezivali svoja imena u meku čamovinu kreveta na sprat, ja sam ostala da sedim u gaćicama na rasklimatanoj stolici u hodniku, vrela i crvena. Kad sam bila veoma mala, probala sam da prstima ugasim sveću i fasciniram Relju; sada me je celo telo peklo kao onda jagodice palca i kažiprsta.

„Kuku meni, Valentina!“, uzviknula je vaspitačica Biljana čim me je videla.

To popodne sam provela pod krutim belim čaršavom u polumračnoj spavaonici, osluškujući udaljenu ciku dece na plaži. Vaspitačica Biljana me je obilazila i mazala hladnim kiselim mlekom, što je bilo divno. Danima sam se ljuštila u tanušnim drhtavim listićima iza kojih se pomaljalo nova rumena koža, veoma glatka i bolna na neki uzbudljiv način. Dopadala mi se zamisao da ću se skroz oljuštiti i osvanuti nova, a da niko ne zna. Nova i hladna kao porcelanska lutka. Dopadalo mi se i da vaspitačica

Biljana uđe u praznu spavaonicu samo zbog mene, sedne na rub kreveta, skloni mi vlažnu kosu s čela i poljubi me u obraz.

„Ona ima psihologiju jedinčeta“, čula sam kako je majka jednom rekla ocu. „Gladna je pažnje, ne mogu je zasititi.“

To mi nije zvučalo preterano pohvalno. Nisam znala šta znači psihologija, ali sam zato znala šta je jedinče. Relja je bio jedinče četiri godine, na čemu sam mu zdušno zavidela. Ja nikada nisam bila jedinče, a želela sam. Relja je četiri godine imao svoju sobu i četiri godine nikom nije palo na pamet da mu kaže ne mogu sad da ti čitam Vasilisu Prekrasnu, moram Relji da izmerim temperaturu.

Relja je bio dosadno bolešljiv. Jedan dan bi mu se iz nosa oteгла bistra slina, a već sutradan sam mogla da se igram tako što mu pritisnem uvo na grudi i slušam kako unutra klokoće i zviždi.

„Taj se razboli kad ga neko hladno pogleda“, govorila je majka, koja bi samo u retkim prilikama prošla kraj Relje a da mu ne pritisne dlan na čelo.

Pričali su mi da je Relja s dve godine doživeo fras. Majka je bila na putu kada je dobio temperaturu. Otac je procenio da temperatura nije visoka i da mu ne treba davati lek.

„Tako se organizam bori s virusom“, rekao je majci na telefon.

Majka se vratila uveče, stavila Relji ruku na čelo i smesta zaključila da se organizam dovoljno borio. Nije ni stigla da ode do ormarića s lekovima, a Relja je ustao u krevetu, uhvatio se rukama za ogradu i rekao:

„Mama.“

„Stisnuo je ručice kao na ikoni, zabacio glavu i zakovrnio očima“, pričala je posle majka. „Samo su mu se beonjače videle.“

Zgrabila ga je pre nego što je pao na leđa.

„Tresao se kao uključen u struju. Mislila sam – ode dete.“

Otac je utrčao u sobu i viknuo: „Pod hladnu vodu!“

Srećom je svojevremeno negde pročitao da je to prvo što se uradi s detetom koje ima fras – stavi se pod hladnu vodu. I tako su njih dvoje utrčali u kupatilo s Reljom, koji se tresao kao uključen u struju i zalili ga hladnom vodom, onako u pidžami i vreći za spavanje.

„U kupatilu je iza nas ostala poplava!“

Čak i u trenucima najtežih iskušenja, majka je zapažala neregularnosti na planu održavanja domaćinstva.

Ovu priču sam čula više puta jer je Relja obožavao da je sluša kad je bolestan. Obožavao je da zamišlja kako je za dlaku izmakao pogibelji iako su majci posle u bolnici rekli da se slično desi svakom četvrtom detetu. Snimili su Relji mozak i utvrdili da fras nije ostavio posledice.

„Idi da ti opet snime mozak“, znala sam da mu kažem kad bi me iznervirao. Kad bi mi rekao da imam noge kao komarac. „Idi da ti opet snime mozak“ i „Ma nemoj“ bile su jedine verbalne kame-nice kojima sam raspolagala kad je Relja u pitanju.

„Idi da ti opet snime mozak!“

„Idi ti“, odbrusio bi mi.

„Ma nemoj!“

„Na tvom snimku se ništa ne bi videlo, samo prazna glava. HO-HO-HO!“

Smejao se grgotavim grohotom koji vežba u ve-ceu, gde lepo odjekuje – kao superheroj, ali malo zao.

„Ma nemoj!!“

„Znaš li da kažeš još nešto sem ma nemoj?“

„Ma nemoj!!!“

Posle tog frasa Relja je započeo tradiciju čestog pobolevanja koja je trajala sve dok nije počeo da trenira vaterpolo. Bio je bolestan i kad su majci počeli trudovi sa mnom.

„Sav je goreo“, pričala je posle. „Da sam ikako mogla, ostala bih kod kuće, ali porođaj ne može da čeka.“

Drugim rečima, ja ne mogu da čekam. Navalila sam da se rodim baš kad je prvenac po stoti put odlučio da pokupi virus od slučajnog prolaznika. Za razliku od mene, on nije išao u vrtić, čuvala ga je baka. Nadali su se da će ga tako zaobići boleštine koje među decom vrebaju, ali je ta taktika dala slabe rezultate.

Tranzicija od laringitisa do astme, via bronhitis, nije dugo trajala. Ja sam po rođenju spavala u tom Reljinom krevetu u kom ga je strefio frasi koji su roditelji dokotrljali u svoju sobu, ali čim sam prestala da sisam, otkotrljali su me natrag kod Relje. Sa mnom su bili bolje sreće – ja nikada nisam bila bolesna iako sam žarko želela da budem to svako četvrto dete, pa da se stisnem kao na ikoni i tresem triput bolje od Relje.

„Odem u jaslice, a tamo samo naša Valentina, sva ostala deca gripozna“, govorila je majka. „Samo bi mi još jedno kilavo dete falilo! Na mestu bih se ubila.“

Tako da sam kao mala bila ponosna na to što sam majci praktično spasla život. Ona me, naravno, nije smatrala zaslužnom.

„Obriši nos“, samo bi mi dobacila kad se prehladim, na putu da Relji odnese pumpicu.

Gledala sam ga ne trepćući kako duboko diše kroz prozirnu plastičnu tubu na čijem se kraju nalazio otvor u koji staje inhalator. Jedan, dva, tri... brojala sam mu naglas udisaje, pa gledala s majkom u sekundaru na zidnom satu – kad okrene pun krug, bilo je vreme za sledeći mlaz. Onda bih mu spustila glavu na grudi, oslušnula i izvestila ga:

„Skoro pa se više ništa ne čuje.“

A on bi mi se nasmešio, malo ukrivo, i rekao hvala ti.

Otac je često usred noći, kad Relja od kašlja ne može da spava, puštao vrelu vodu u kupatilu i zatvarao se unutra s njim. Ponekad bih se i ja probudila i zatekla ih kako sede u oblaku pare skoro nevidljivi, kao u snu: otac nasaden na klozetsku dasku, a Relja u njegovom krilu, isprekidano dišući. Puštali su me unutra pod uslovom da ga ne zasmekavam. Moja potreba da zbijam šalu bila je neizdržljiva kao svrab, sve mi se činilo lakšim kad se Relja zakikće, ali bi se posle toga obično zacenio od kašlja, pa bi me otac izbacio napolje. Ostajala sam onda pred vratima kože orošene vodenom parom i čekala da se kupatilo ohladi i da mi Relju vrate u sobu.

Relja je počeo da trenira vaterpolo kad je meni bilo pet godina.

„Ništa ne brinite“, rekao je majci i ocu doktor Boško, kod koga su išli tako često da sam bila ubeđena da nam je rod. „Pola američkog olimpijskog tima nosi pumpice.“

I zaista, razmaci između Reljinih astmatičnih napada postajali su sve duži, dok na kraju nisu sasvim prestali. Majka i otac su svejedno na svako putovanje nastavili da nose plastičnu tubu za inhalaciju, pumpicu i čepiće za brzo obaranje temperature. Za to je u koferu uvek bilo mesta.

„Leba ne traže“, govorila je majka.

Što se meni činilo sasvim očiglednom činjenicom. Kao što je očigledno bilo da je moj plišani panda, koji takođe leba ne traži, prevelik za kofer i da je bolje ostaviti ga u kutiji za igračke, a meni na put poneti samo minijaturnog gumenog buldoga koji čak i ne pišti kada se stisne.

„Skidaj majicu, pa da te mažem.“

Ćutke sam ga poslušala – nisam želela da izgorim kao prošlog leta na moru, to bi značilo da posle ne mogu da mrdnem iz kuće pre zalaska sunca. Relja se mackao sam mada mi je ponekad dopuštao da mu namažem plećke, poverivši mi tu dužnost tek posle dužeg nećkanja. Sada je stavio štipaljku za nos da mu ne ulazi voda i navukao kapicu za vaterpolo, sa kojom, tvrdi, pliva kao tane.

Jednom je pokušao da me nauči kako se stavlja ta kapica.

„Moraš prvo da je napuniš vodom“, objasnio mi je, „inače će da te čupa.“

Onda ju je brzinom munje navukao na glavu dok mu je voda lila niz lice. Čak nije ni zatvorio oči. Pokušala sam da ga imitiram, ali bezuspešno. Kapa me je čupala i puna i prazna. Što se štipaljke tiče, od nje me je svrbeo nos i nisam želela da je stavim čak ni po cenu da se ponekad zagrcnem.

„Požuri s tim mazanjem“, rekao je Relja ocu, nestrpljiv da što pre pokaže svoje umeće.

Plivao je kao član američkog olimpijskog tima, i to bez pumpice. Nisam mogla da se merim s njim, zato sam i tražila da mi kupe peraja. Kada se isključe kapa i štipaljka, peraja su bila moja jedina šansa da ga sustignem.

„Jesi li sigurna da su ti neophodna?“, pitao me je otac u robnoj kući. „Mogla bi da se navikneš, posle nećeš hteti da plivaš bez njih, a to ti je skoro pa kao da si neplivač.“

Pravila sam se da ga ne čujem i samo prstom pokazala na ova zelena s kojima ću jednom u životu uspeti da pretekнем tane.

„Požuri“, ponovio je Relja sve nestrpljiviji.

„Propustio si mi desno rame“, opomenula sam oca iako mi ga je već bio namazao.

Relja se namrgodio i prekrstio ruke.

„Što je brzo, to je i kuso“, rekla sam mu.

„Namazana si“, saopštio mi je otac.

„Sad ja tebe!“

„Namazao sam se kod kuće“, odgovorio mi je, kao da ja ne znam za taj trik.

Okrenula sam se prema Relji: „Daj da ti nama-
žem leđa.“

„Sam sam ih namazao, vidi kolike su mi ručerde!“

Pružio je svoje bele krake prema meni kao da hoće
da me udavi: „Navlači ta peraja, spora si kao smrt.“

Nisam smatrala da je smrt spora. Gledala sam
emisiju na televiziji u kojoj čopor hijena juri za
impalom, sustiže je i rastrže na licu mesta. Impali je
smrt došla veoma brzo. Sela sam na šljunak i uvu-
kla svoja bleđa stopala u peraja. Ustala sam i uhva-
tila Relju za ruku.

„Idemo?“, pitao nas je otac.

„Idemo“, rekli smo uglas.

„Tri, četiri... sad!“, viknuo je otac.

Relja potrča kao ispaljen iz praćke, posle „tri,
četiri“, a pre „sad“, povukavši me za sobom. Podigla
sam nogu, osetila kako Reljini prsti klize i otkidaju
se od mojih i onda pala. Zaboravila sam očev savet i
saplela se o peraja. Videla sam Relju kako širi ruke i
otiskuje se u vazduh. Dok je on leteo, ja sam padala,
kad je on zagnjurio u vodu, ja sam se zabola u šlju-
nak. Nisu me čekali.

„Ko će pre!“, verovatno mu je otac doviknuo
preko ramena, a Relja je smesta zaboravio da je
ikada imao sestru.

Oslonila sam se na izgrebane laktove i gledala ih
kako odmiču ka sredini jezera. Oči su mi bile suve,
utroba paprena od ljutnje i razočaranja. Klizili su
kroz vodu kao morski lav i njegovo odvažno mla-
dunče, a ja sam ostala sama na obali: sasvim druga

životinjska vrsta, uvek zdrava ćurka s krilima što ne služe za let.

„Pile, da li si dobro?“

Kraj mene je čučala nepoznata žena i zabrinuto me gledala.

„Nisam.“ Zar to nije očigledno? „Curi mi krv.“

„Daj da vidim.“

Prevrnula sam se na leđa, strgnula peraja sa stopala i pokazala joj kolena.

„Nije to ništa. Samo ogrebotina. Gde su ti roditelji?“

Pokazala sam joj rukom na vodu. Uzdahnula je i namrštila se, da li zbog sunca koje joj je bilo u oči, ili i ona shvata kakav mi je ostatak porodice.

Na programu koji mi je majka zabranila da gledam, a koji sam ja svejedno uključivala u njenom odsustvu, naletela sam na emisiju u kojoj su roditelje jednog dečaka izveli pred sud jer su ga po vrućini zaboravili u kolima i otišli u samoposlugu. Mali bi se unutra skuvaio da ga nije našao čuvar parkinga i smesta obavestio policiju. Morala sam da ugasim televizor kad je majka stigla s posla, tako da nisam saznala da li su im oduzeli dete. To bi bila osveta koju moji roditelji zaslužuju, majka jer nije došla i otac jer je otišao, ali mi pomisao da će me usvojiti ova žena nije delovala privlačno. Na kraju krajeva, nisam se skuvala.

Zato joj rekoh: „Doneće mi tata flaster.“

Pomilovala me je po glavi i ustala.

„Hoćeš sladoled?“, pitala me je.

Pogledah je još jednom. Delovala je veoma ljubavno.

„Da, molim“, rekla sam.

Pa nek se posle otac ljuti što pričam s nepoznatima. Mogao je sam da mi kupi sladoled, niko mu nije branio.

Žena mi pomože da ustanem. Pre nego što sam pošla s njom do sanduka sa sladoledom, uredno sam spustila svoja suvišna peraja jedno uz drugo. Usput nam se pridružila njena ćerka, žgoljava devojčica s naočarima za sunce kojima je nedostajala jedna drška. Isprva me je gledala sumnjičavo onim jednim okom koje joj je izvirivalo iza tamnog stakla s falične strane, ali se opustila čim sam joj dala da odgrize palac mom sladoledu u obliku stopala. Njen je bio u obliku rakete i nisam joj tražila ni liz.

„Kako se zoveš?“, pitala sam je.

„Ada“, rekla je.

„Ne, kako se *ti* zoveš?“

„Ada“, ponovila je.

Bila sam očarana. Ponosila sam se svojim dugačkim imenom, ali sad shvatih da ne znači ništa i da se po njemu ništa ne zove. Po Adi se zvalo celo ono jezero i sav onaj šljunak i verovatno sanduk sa sladoledom. Gledala me je ozbiljno kroz svoje fantastične naočare.

„Hoćeš da budemo drugarice?“, pitala sam je.

Klimnula je glavom.

„Evo vam pare, idite na trambulinu“, rekla nam je njena ljubazna mama, legla na ležaljku i uzela časopis.

Zaboravila sam svoje ljute rane. Moja nova drugarica mi je pružila ruku i ja sam je čvrsto stisnula da mi se i ona ne istrgne.

Iza nas su peraja ostala da leže na šljunku, odbaćena i odjednom nevoljena.

Tokom narednih nedelja više puta sam stajala u hodniku, pritajena iza poluotvorenih vrata dnevne sobe, i slušala oca kako prepričava događaje koji su se odigrali toga dana. Činio je to u društvu rodbine i bliskih prijatelja, uvek pomalo napet i u žurbi, kao da tu neverovatnu priču mora da prenese sa svog na tuđe koleno pre nego što dušmani dođu i odvedu ga. Sačekao bi najpre da gosti odlože prazne tanjire, potapšu se po stomacima i kažu mogla bi još čašica, što da ne. Onda je počinjao s Reljinom noćnom morom, koju je smatrao predskazanjem, a završavao trenutkom kad preda mnom pada na kolena. Ponekad je preskakao početak, ponekad izostavljao pojedinosti iz sredine, ali je kraj uvek bio isti. Čas kad me je ugledao.

Otac je bio izuzetno vešt pripovedač. Kretao se po prostoriji kako slušaocima ne bi odlutala pažnja, imao je savršenu intonaciju i pravio pauze tako efektne da bih ja u hodniku osetila kako me od uzbuđenja podilazi jeza.

„Čovek kad te sluša, kao da čita knjigu“, znala da je mu kaže majka.

U svetlu u kom me je on prikazao samoj sam sebi izgledala nedokučivo i neprocenjivo.

„Negde u mojoj lobanji tonulo je njeno bleštavo-belo telo“, govorio je, „širile su se prema meni njene tanke ruke, a kosa joj je u bičevima pokrivala sklopljene oči.“

Čak i ako nije koristio baš te iste reči, neke slične sigurno jeste. Posebno me je očaravao pomen bičeva kose, nisam znala kakva bi to kosa mogla biti, ali sam je zamišljala kako palaca pod vodom i ne dopušta nikom sem njemu da mi se približi i izbavi me.

Majka ga je jednom prilikom zamolila da promeni ploču jer su gosti već dvaput čuli priču o takoreći utopljenoj kćeri, a ja sam se s mukom uzdržala da ne utrčim u sobu i ne viknem: „Pusti ga da završi!“

Kao da je to priča koja ikom može da dosadi.

Kasnije ju je pričao samo meni, pred spavanje. Seo bi na pod kraj kreveta i spustio glavu na moj jastuk tako da nam se nosevi skoro dodiruju. Slušala sam ga žmureći i udisala naš zajednički dah s mirisom duvana i dečje paste za zube. Kada bi nešto preskočio, vratila bih ga budnim glasom, ne otvarajući oči.

„Čiča-miča i gotova priča“, govorio je na kraju. „I ja sam tu bio i vino pio i sad mi je jezik...“ – onda bih ja otvorila jedno oko, a on se isplazio – „...mokar!“

Nakon mesec-dva zamolio me je da ga oslobodim, te dužnosti jer posle uvek ode na spavanje pomalo tužan iako se sve lepo završilo.

Našu Valentinu nikada ne muče noćne more. Ta jednom kad zaspi, spava kao beba – gde je spustiš, tu je nađeš. S Reljom je druga priča. Dečka ne drži mesto: skače s krova na krov, protrčava kroz zidove, tamani zlikovce, nema šta u snu ne postiže. Kad zagusti, on se probudi, mune

Valentinu u rame, pa joj prepričava šta je sanjao. Ali sad se nije probudio. Kad je zagrmio u sitne sate, nas dvoje samo što ne popadasmo s kreveta. Zatekli smo ga kako lupa pesnicama o vrata dečje sobe i zapomaže nenenene, ovako. Sav je bio van sebe. Da nisam već ćelav, kosa bi mi opala na licu mesta. Jedva nekako otvorismo ta vrata, samo što nije legao na njih. Primirio se čim ga je majka pomilovala i ostao da spava na nogama kao oni Masai ratnici, samo bez koplja. Jedva sam ga preneo do kreveta, a kolena mi klecaju, ovako... Otežao je, izdužio se, kad ga dignem, stopala mu skoro dodiruju pod.

Na izlasku zamalo što ne slomih vrat jer je Valentina ostavila nova peraja na podu da joj preko noći ne pobegnu. O njih sam se sapleo. Samo su joj oči virile ispod pokrivača, sigurno nije trenula otkad je legla. Već sam je dvaput bio prevario da ću je voditi na kupanje, zato se sad napela kao violinska žica spremna da pukne ako zavrnem čiviju i kažem pašće kiša, ostajemo kod kuće.

A jutro jeste bilo oblačno. Međutim, ognjena kiša da je pala, mi bismo se opet nacrtali na plaži. Njih dvoje su navrat-nanos doručkovali i spremili se munjevitom brzinom, tako da su ostali da pocupkuju u hodniku i naizmenično dovikuju tata jesi l' gotov. Kada sam ih video, jedva sam se uzdržao da ne puknem od smeha: Valentini peraja već na nogama, leđima se okrenula vratima, ovako, jer sam je upozorio da će pasti ako u perajama ne hoda unatraske, a Relja na glavu navukao kopicu i stavio štipaljku za nos, pa se ukipio ogrnut peškirom i diše na usta. Valentina je jedva pristala da se preobuje iako je svejedno posle do kola hodala unatraske, a on je kapu i štipaljku skinuo tek na pola puta jer se sav preznojio.

Čim smo stigli, rekao sam im da hvataju hlad kako mi golo teme ne bi cvrčalo na suncu. Našli su nam elitnu lokaciju, dve ležaljke plus suncobran, odmah uz vodu. E onda je usledilo uobičajeno natezanje s Valentinom, koja ne podnosi da je mažu, a izgori i na februarskom suncu. Kad god stanem da štrcnem još malo kreme u ruku, ona mi se izmigolji. Relja se, naravno, ekspresno namazao, premeštao se s noge na nogu kao da mu se piški i požurivao nas. Onda je Valentina odlučila da mu malo ide na nerve, pa je tražila dopunsko mazanje, i tako se čitava akcija oteгла dok nisam pomislio da ću zabosti nos u sladoled neke male koja je tu stajala i pratila šta se dešava iza skršenih naočara za sunce. Osećao sam da mi leđa bride. Kada me je Valentina obavestila da sam joj propustio jedno rame, malo je nedostajalo da je pljusnem po onim tufnastim kupaćim gaćama, pa da se zacrveni i gde je dvaput namazana.

Onda je sela na šljunak i kao preko volje počela da navlači peraja dok smo se Relja i ja mrštili, što je nije potreslo. Hoće ona nekad tako, u inat ne zna ni sama kome. Valjda smo dok je bila mala provodili vreme okupirani Reljom, pa je željna pažnje. Sećam se da je u jednom periodu i ona počela da se budi usred noći i grca kao da je bez daha, ovako. Odveli smo je kod Reljinog pulmologa, prošla je one testove gde duva u crevo, a na kompjuteru se gasе svećice – Relja je od deset gasio maksimum dve, a Valentina kad dune pogasi ih sve, pa je još ponosna što je nadmašila brata. Doktor nam je rekao da ona ne glumi i da se guši na psihičkoj bazi. Posle toga smo se dogovorili da i nju malo tetošimo, da je češće zapitkujemo kako je i pokazujemo razumevanje za njene pritužbe, pa su i ta noćna buđenja brzo prestala. Mislim

da se ona toga ne seća, pitao sam je jednom, kaže pobrkao si me s Reljom i još vrti rukom pored uva ovako, kao da sam pobenavio.

I tako smo stajali i kuvali se dok se konačno nije smi-
lovala da ustane. Meni je već počelo da bubnja u glavi,
uobrazio sam da me hvata sunčanica. Čim joj je Relja
pružio ruku, ona mala sa skršenim naočarima vide-
la je da je predstava završena i okrenula se da ode, a
ja sam im doviknuo tri, četiri, sad i zaletio se u vodu.
Čuo sam ih kako tapkaju za mnom, video ih kao tre-
ćim okom kako skaču na stomak i prskaju penzione-
re koji na ulasku škrope kožu nad srcem. Čim me je
poklopila ona mlaka voda, na sve sam zaboravio. Čuo
sam samo kloket balončića koji mi izlaze iz nosa: plo-
-plop-plop, ovako. Bio sam siguran da su oboje iza mene
i da pedalaju rukama i nogama najbrže što mogu kako
bi me stigli. Odlični su plivači, nikada se nisu plašili
vode. Negde na pola jezera obuzeo me je filozofski mir,
pomislio sam – sve imam; ovu vodu mogu da preplivam
uzduž i popreko a da se ne umorim, zajedno sa mojom
besprekornom decom. Ne moram nikom uz pivo da pri-
čam kako za sobom ostavljam građevine koje će služiti
pokolenjima jer ja već imam svoje pokolenje. Plivao sam
naceren kao budala, ovako. Nijednom se nisam osvrnuo.

Kada sam se približio drugoj obali, ubrzao sam i malo
skratio zaveslaje da finiširam u velikom stilu. Bio je to
sprint za sportske anale, skoro da sam se iznenadio što
društvo na obali nije skočilo na noge i zaklicalo moje ime.
Stajao sam u vodi do struka, zaklonio sam rukom oči i
gledao Relju kako pristiže u oblaku kapi. Dve gospođe
koje su mu plutale na putu samo su se zgledale, ovako,
i sklonile se u stranu. Tačno sam znao šta misle: „Neka

tako pliva kod tate u bazenu.“ „Niste u kadi“, došlo mi je da im doviknem, ali nisam. Gledao sam preko Reljinog ramena.

„Gde je Valentina?“ , pitao sam ga pre nego što je stigao da obriše vodu s lica i vikne nije pravedno, prvi si krenuo.

Osvrnuo se sav zbunjen i preleteo pogledom preko jezera.

„Bila je iza mene.“

„Jesi li siguran?“

Klimnuo je glavom.

Stajali smo i zgedali se, otac i brat devojčice koje nema. Brzinski sam u glavi prelistao crnu hroniku o brojnim davljenicima na jezeru. Očito sam i ne trudeći se zapamtio svaki članak ikad objavljen na tu temu. Plićak je bio pun dece kojima majke dovikuju nemoj duboko; malo dalje one dve žene su plivale podignute brade da im se slučajno ne pokvase frizure. Bio je tu i neki momak koji se uputio na drugu stranu kraulom odsečnijim od Reljinog, ali nijedan otac koji pliva ne osvrćući se da pogleda slede li ga deca.

Valentine nigde.

Došao sam s dva deteta, vraćam se s jednim.

Ni sad ne mogu da verujem, ali pomislio sam: „Pa dobro. Ostaje nam jedno dete. Preživemo.“

Ta mi je misao pomogla da održim prisebnost i sprečila da mi se mozak na licu mesta ne rasprsne.

Rekao sam Relji: „Ja ću da preplivam natrag, a ti trči okolo, proveriti da nije negde drugde izašla. Nađemo se kod ležaljki.“

Video sam svako rebro pod njegovom kožom prozirnom kao flis-papir. Srce mu je udaralo o grudnu kost kao on te noći u vrata njihove sobe: nenenene... Znao sam da će, onog

časa kada se okrenem od njega, jednom zasvagda naučiti šta znači biti sam, i da ga od tog nauka ne mogu sačuvati.

Glas mi je zvučao kao da ga nikada ranije nisam čuo: „Ne brini, naći ćemo je“, rekao sam mu i otplivao.

Oči sam pod vodom držao širom otvorene. Najpre sam se nadao da ću nešto videti u onom kaljavom zelenilu; onda sam se nadao da neću videti ništa. Negde u mojoj lobanji tonulo je njeno bleštavobelo telo, širile su se prema meni njene tanke ruke, kosa joj je u bičevima pokrivala sklopljene oči. Bila je tu i nije je bilo. Sinulo mi je da je trebalo da obavestim spasioca. Setio sam se da sam ga video kako sedi na visokoj klupi, u crvenoj majici i s pištaljkom oko vrata. Možda je nešto primetio. Klupa je visoka, ne bi mu valjda promakla Valentina koja se davi.

Pluća su me pekla od nedisanja. Načas sam pomislio da bi bilo najbolje da uopšte ne izronim. Onda sam se setio žgoljavog Relje kako stoji na smežuranim stopalima i gleda ne u mene, već u svoju noćnu moru, slep od straha. Setio sam se i njihove majke, koja kod kuće sprema ručak, onaj najdosadniji i najtraženiji – bataci i mlad krompir, zelena salata, možda čak i rolat s jagodama – vikend ručak, kad svi sednemo zajedno za sto i niko ne jede s nogu.

Kada sam izašao na obalu, najpre nisam znao gde sam. Nisam mogao da se setim gde smo ostavili stvari. Trčao sam uz vodu i vikao Valentina, Valentina. Ljudi su me gledali sa strahom, ovako, osvrtali se da vide gde su im deca. A onda sam spazio peraja. Ležala su ispod suncobrana, uredno spuštена jedno uz drugo. Srce mi se smesta istopililo i slilo u pete. Znači, ipak je ušla u vodu bez peraja, pomislio sam. Možda je razdaljina bila prevelika za nju. Jesmo na moru plivali u dubini, ali more je slano. Plivanje je tamo znatno manje naporno.